

Beslutningsforslag nr. B 55. Fremsat den 14. december 1983 af Poul Nielson (S), Knud Damgaard (S), Mette Groes (S), Søren Hansen (S), Erik Holst (S), Risgaard Knudsen (S), Løvig Simonsen (S) og Erling Olsen (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om vedvarende energi og varmeforsyning i zone 4

Med henblik på at sikre en lige så målbevidst indsats fra samfundets side med hensyn til olieforbrænding og forsyningsikkerhed i de mere spredt bebyggede områder, landsbyerne og øerne (almindeligvis betegnet som zone 4 i varmeplanlægningen) som den indsats, der er godt i gang i de områder af landet, der forsynes med naturgas og kraftvarme, opfordrer folketinget regeringen til generelt at satse mere systematisk på udbygningen af vedvarende energi i overensstemmelse med målsætningen i Energiplan 81 (EP 81) og til at lægge følgende retningslinjer til grund for varmeplanlægningen i zone 4:

1. For at muliggøre en hurtig gennemførelse af lokale varmeforsyningsprojekter i landsbyer m.v. skal kommunerne opfordres til at færdiggøre sådanne lokale projekter inden for visse tidsfrister. Dersom der i kommunerne er et ønske herom, skal varmeforsyningslovens delplanprocedure kunne bringes i anvendelse.
2. Energiministerens beføjelser i lov om varmeforsyning til at udstede bestemte retningslinjer for udformningen af de lokale varmeplaner skal udnyttes til at sikre, at vedvarende energi (halm, træflis, biomasse, vind, sol m.v.) inddrages systematisk i opgørelsen over de lokale forsyningsmuligheder, samt at disse energiformer ud fra forsyningsmæssige, miljømæssige og beskæftigelsesmæssige hensyn tillægges særlig vægt ved såvel den lokale som den centrale stillingtagen til de forskellige forsyningsalternativer i forbindelse med varmeplanernes godkendelse.
3. I erkendelse af, at det danske samfund har et ansvar for det teknologivalg, der ligger i en stillingtagen til udviklingen på

dette område, bør der i den samfundsøkonomiske vurdering af lokale varmeforsyningsprojekter baseret på vedvarende energi ses bort fra statsstøtten til disse projekter. Denne støtte – for eksempel kanaliseret gennem ordningen vedrørende energiøkonomiske enkeltprojekter eller andre ordninger – er udtryk for, at det danske samfund bevidst ønsker at fremme en bestemt teknologiudvikling, og at en satsning på vedvarende energianlæg derfor ikke kun skal vurderes i en snæver og statisk energimæssig og økonomisk sammenhæng, men også skal ses i lyset af ønsket om at stimulere en bestemt teknologisk og industriel udvikling på dette område.

4. Vedrørende indholdet i energiministerens retningslinjer i kommunerne for varmeplanlægningen i zone 4 bør følgende hovedsynspunkter lægges til grund, idet det understreges, at der naturligvis altid vil være tale om en stillingtagen baseret på de konkrete lokale forhold og muligheder: hvor der lokalt eksisterer fjernvarmenet, eller hvor der er rimelige forudsætninger for etableringen heraf med henblik på udnyttelsen af halm, træflis, varmepumper, biogasdrevne kraftvarmeværker osv., skal der gennemføres et stop for udbredelsen af elvarme, idet lokale fjernvarmenet er forudsætningen for udnyttelsen af disse energiformer i opvarmningen.

Halm- og flisressourcerne bør i videst mulig udstrækning anvendes i zone 4 fremfor at blive transporteret ind i de områder, der i forvejen forsynes med kraftvarme eller anden overskudsvarme eller naturgas.

Udnyttelsen af biogas skal gives høj prioritet.

Vindmølleproduceret el samt el produceret på basis af biogas bør indpasses bedst muligt i de kombinerede forsynings-systemer, der således ikke nødvendigvis alene tager sigte på opvarmningssiden, men inddrager det samlede energispektrum.

I lokaliteter, hvor det ikke er hensigtsmæssigt at etablere en kollektiv varmeforsyning baseret på et fjernvarmenet, og hvor de lokale forudsætninger for etablering og drift af vindmølleparker er gode, vil elvarme kunne komme på tale.

5. Vedrørende organisations- og ejerforholdene for lokale energiforsyningsprojekter bør disse være enten kommunale eller organiseret som lokale andelsselskaber. Med et omfattende samfundsmæssigt engagement med hensyn til økonomisk støtte og planlægningsmæssig fastlæggelse af aktiviteterne bør disse forsyningsprojekter være baseret på en non-profit tankegang. Disse organisationsformer harmonerer også bedst med den helt nødvendige lokale medleven i disse projekters etablering og drift, som i sig selv er et mål.
6. Af hensyn til landsbyenergiprojekternes strukturelle berøringsflade med det eksisterende koncessionssystem på elforsyningsområdet skal koncessionssystemet i lov om elforsyning modificeres, således at der fremover skal gives koncession til elektricitetsproduktion på anlæg helt ned til en størrelsesorden på 60 kW. Dette betyder, at f.eks. vindmølleparker eller store vindmøller kræver koncession. Hermed kan der skabes mulighed for en vis koordination med hensyn til udnyttelsen af de gode placeringsmuligheder, ligesom netforstærkningen vil kunne foretages mere rationelt. Endelig skal koncessionssystemet sikre, at vindmølleparker alene drives af kommunale forsyningselskaber, andelsselskaber – f.eks. i tilknytning til

landsbyenergiprojekter – eller af de nuværende elforsyningselskaber. Energiministeren opfordres til at udarbejde og fremsætte forslag til ændring af lov om elforsyning i overensstemmelse hermed.

7. For at stimulere til lokal aktivitet tilskyndes kommunerne til at oprette energikommissioner med henblik på lokalt at samle interessen for aktivitet på dette område. Kommissionerne bør indeholde kommunalpolitikere, kommunale teknikere, interesserede borgere, folk fra eksisterende forsyningsvirksomheder samt repræsentanter fra potentielle leverandørgrupper (halm, biomasse osv.). Kommissionerne bør være igangsættende og debatskabende, men selve den bindende planlægningsproces skal som hidtil foretages af kommunerne.
8. Den statslige støtte til gennemførelse af landsbyenergiprojekter m.v. bør øges væsentligt i de kommende år. Udgangspunktet er først og fremmest støtteordningen til energiøkonomiske enkeltprojekter m.v. I lys af erfaringen i 1984 må der tages stilling til en sammenlægning af denne ordning med den almindelige støtteordning til vedvarende energianlæg, der bør ændres således, at den i særlig grad tager sigte på de områder, der ikke forsynes med naturgas eller kraftvarme o.lign. I forbindelse med udbygningen af støtteordningen til energiøkonomiske enkeltprojekter m.v. skal der kunne ydes støtte til projektering o.lign., således at lokale initiativgruppers mulighed for at formulere projektforslag styrkes.

Et samlet niveau for statsstøtten på ca. 200 mill. kr. årligt til indsatsen for vedvarende energi i zone 4 forekommer rimeligt i de nærmest kommende år. Herefter bør der foretages en vurdering af de teknologiske og økonomiske erfaringer med de gennemførte projekter med henblik på at vurdere de videre skridt til realiseringen af målsætningen i EP 81.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

I »Energiplanlægning, Statusnotat 1983« tilslutter regeringen sig målsætningen for udviklingen af vedvarende energi, sådan som den var formuleret i den socialdemokratiske regerings Energiplan 81.

Men regeringen mangler helt og aldeles en strategi for realiseringen af denne målsætning. Tværtimod hedder det, at »udbygningen med vedvarende energianlæg vil især blive fastlagt i en decentral beslutningsproces. Det er de enkelte brugere, der skal tage stilling hertil«. Det hedder endvidere på side 17: »En nøjere vurdering af vedvarende energi og elvarme indgår i en undersøgelse, energiministeriet har igangsat til afklaring af de bredere aspekter omkring opvarmning af de områder, der ikke ventes forsynet fra større kollektive varmeforsyningsanlæg. Der er i dette statusnotat for energiplanlægningen derfor ikke taget stilling til, hvilken udbredelse vedvarende energianlæg kan tænkes at få«. Efter forslagsstillernes opfattelse er dette udtryk for en alt for passiv holdning. Det danske samfund bør ikke lade de mere tyndt befolkede egne i stikken, ligesom udviklingen af vedvarende energi heller ikke bør være noget, man fra samfundets side nærmest forholder sig til som passiv tilskuer.

Lov om varmeforsyning bør udnyttes aktivt og dynamisk også uden for de dele af landet, hvor investeringer i milliardklassen sikrer befolkningen en fordelagtig varmeforsyning i form af naturgas eller kraftvarme. Loven indeholder et styringssystem som – rigtigt anvendt – kan danne grundlag for en systematisk indsats for udnyttelsen af lokale energiresourcer. Ved samtidig at formulere en teknologipolitisk og industripolitisk vækststrategi for produktionen af vedvarende energianlæg kan varmeplanlægningen i zone 4 skabe en positiv stimulans – ikke bare i de berørte lokalområder, men generelt.

Nordjyllands amtskommune er i samarbejde med energiministeriet godt i gang med realiseringen af Projekt Landsbyenergi. Også andre projekter af direkte betydning for tilrettelægning af ud-

viklingen i zone 4 har været gennemført, bl.a. Vester Nebel Projektet, der har resulteret i en omfattende redegørelse om forskellige forsyningssystemer med vedvarende energi. Det, der nu er behov for, er først og fremmest praktiske erfaringer. Derfor bør der sættes på demonstrationsprojekter på en bredere basis. Beslutningsforslagets formål er at fastlægge visse retningslinjer for regeringens indsats på dette område, således at kommunernes arbejde med varmeplanlægningen kan ske på grundlag af en mere klart formuleret politik med hensyn til den vedvarende energi. Samtidig tilsligter beslutningsforslaget at skabe klarhed omkring visse organisatoriske forhold i forbindelse med berøringsfladen mellem de nuværende elforsynings-selskaber og de kommende lokale energiforsynings-selskaber, herunder især vindmølleparkerne.

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

Til punkt 1

Det er ikke hensigten, at anvendelsen af delplanproceduren skal gøres obligatorisk. Men denne mulighed for relativt hurtigt at nå frem til en bindende afklaring af varmeplanlægningen i en begrænset del af en kommune bør holdes åben. Tidsfristerne skal sikre, at der faktisk kommer gang i udviklingen.

Til punkt 2

Formuleringen indeholder retningslinjer for en mere aktiv og systematisk indsats for vedvarende energi i zone 4. Varmeplanlægningen må ikke gå i stå, når man har klaret de bymæssige områder, der er umiddelbart egnede til kollektive varmeforsyningssystemer.

Til punkt 3

Lov om varmeforsynings hovedprincip om, at såvel kommunerne som energiministerien er forpligtet til at arbejde for gennemførelsen af de forsyningsmuligheder, der er de bedste ud fra en samfundsøkonomisk vurdering, bør klart fastholdes. I de områder, hvor det ikke er økonomisk bæredygt-

F.t. beslutn. vedr. energi og varmeforsyning i zone 4

tigt at nå ud med naturgasforsyning eller med fjernvarmeforsyning baseret på kraftvarme o.lign., bør samfundet imidlertid klart vedkende sig et ansvar for forsyningssituationen. Samtidig er det i disse mere spredt bebyggede områder – f.eks. også de mindre osamfund – at de naturlige forudsætninger for udnyttelsen af vedvarende energi i særlig grad er til stede. Af disse grunde – og som en del af en egentlig teknologipolitisk og industripolitisk satsning – foreslås det derfor, at statsstøtten til zone 4-projekterne skal betragtes som midler, der ikke skal »trække fra« i den samfundøkonomiske vurdering af de konkrete projekter. Denne betragtningsmåde er nødvendig, dersom man skal undgå en udvanding af lovens centrale begreb i en række sammenhænge, der er afgørende for udviklingen, samtidig med at en egentlig satsning på vedvarende energi i zone 4 skal forsøges i praksis.

Til punkt 4

De her anførte retningslinjer er naturligvis ikke udtømmende. Det afgørende er imidlertid, at tankegangen i disse retningslinjer lægges til grund i forbindelse med energiministerens udøvelse af sine beføjelser i forbindelse med varmeplanlægningen.

For elvarmens vedkommende er der den særlige bemærkning, at en ustyret udvikling i elvarmens udbredelse i zone 4 indebærer en nærliggende risiko for, at økonomien i lokale varmeforsyningsprojekter baseret på vedvarende energi distribueret i et fjernvarmenet bliver undermineret på forhånd, idet dækningsgraden i et givet område kan blive for lav. Derfor bør der anlægges et helhedssyn, og for at man kan undgå en blokering for udnyttelsen af lokale, vedvarende energikilder i opvarmningen bør der gennemføres et stop for udbredelsen af elvarme i områder, hvor der eksisterer rimelige forudsætninger for etablering eller udbygning af fjernvarmenet. Dette indebærer ikke nødvendigvis et definitivt nej til elvarme i disse områder, men rækkefølgen, i hvilken disse forhold vurderes og besluttet, kan være afgørende for, om udnyttelsen af vedvarende energi får en ærlig chance.

En gennemgående problemstilling i forbindelse med etableringen af enten elvarme eller opvarmning med vedvarende energi er behovet for en forstærket indsats for efterisolering. Balancepunktet for, hvor meget det er hensigtsmæssigt at ofre på forsyningssystemet i forhold til, hvad forbruget kan reduceres med gennem øget isolering, må imidlertid findes i de enkelte projekter. Men denne sammenhæng gør det nødvendigt, at der fra sta-

tens side ved tildelingen af støtte tages hensyn hertil.

Til punkt 5

Erfaringen fra Projekt Landsbyenergi taler efter alt at dømme for, at andelsseleksformens bor danne grundlag for lokale energiforsyningsprojekter. Som alternativ form bør kommunerne naturligvis kunne stå for forsyningen. Hermed sikres det, at varme- og energiforsyningen i lokalmiljøerne er organiseret i overensstemmelse med, hvad der allerede er udbredt tradition for på andre forsyningsområder, ligesom der er lagt op til en direkte, lokal medleven og medindflydelse i projekterne.

Til punkt 6

Berøringsfladen mellem disse landsbyenergi projekter og den eksisterende forsyningsstruktur i el-sektoren består i, at der ud over varme også i mange tilfælde vil blive produceret elektricitet, bl.a. på kraftvarmeanlæg baseret på biogas og med vindmøller. Af denne grund, og for at undgå at udviklingen af vindmølleparker og store vindmøller bliver præget af en socialt set uheldig skattetænkning, foreslås det, at elforsyningslovens koncessionssystem udstrækkes til at gælde helt ned til produktionsenheder på 60 kW.

Når samfundet på en meget direkte måde yder en meget væsentlig støtte til etablering af f.eks. vindmølleparker, fordi denne produktionsteknologi ønskes udviklet og indplaceret i det samlede elforsyningssystem, forekommer det uforståeligt og uacceptabelt, dersom dette skulle give anledning til meget skæve privatøkonomiske konsekvenser som følge af, at man for vindmølleparkerens vedkommende fraveg de organisationsformer og den non-profit tankegang, elforsyningen i øvrigt almindeligvis er baseret på.

Til punkt 7

Forslaget indebærer, at oprettelsen af energikommissioner i kommunerne skal være en frivillig sag for kommunerne.

Til punkt 8

De ca. 200 mill. kr. årligt i de nærmest kommende år dækkes af den generelle støtteordning til vedvarende energi på 100 mill. kr., støtten til energiokonomiske enkeltprojekter m.v., som i 1983 har ligget på 45 mill. kr., og som socialdemokratiet foreslår gradvis øget i de kommende år, samt teknologistyrelsens støtteordning til vedvarende energi på ca. 20 mill. kr., der flyttes til energiministeri-

et. Den almindelige støtteordning ændres således, at disse midler i særlig grad kan indgå i indsatsen i zone 4, hvor den altafgørende del af disse midler i øvrigt allerede anvendes på grund af placeringen af vindmøllerne. Disponeringen af forskningsmidlerne i energiministeriet og af midlerne i ordningen vedrørende støtte til nye energiteknologier berøres ikke umiddelbart af nærværende forslag. Det forudsættes, at det hidtidige aktivitetsniveau for så vidt angår vedvarende energi i disse ordninger opretholdes.

Vedrørende den nærmere udformning af støtten

til projekterne taler de i punkt 3 indeholdte betragtninger for opretholdelsen af et system, der er præget af klarhed, således at der primært er tale om støtte til nedbringelse af anlægsinvesteringerne. Dog bør der som nævnt i punkt 8 kunne ydes støtte til forprojektering. Det vil være af stor betydning at følge en række projekter nøje med måleprogrammer o.lign. med henblik på at kunne foretage en vurdering af de tekniske og økonomiske erfaringer med de forskellige anlægstyper i de kommende år. I lyset heraf bør der tages stilling til de videre skridt til realiseringen af målsætningen i EP 81.